

Thema-uitgave Open Pedagogy

Er is meer Open Pedagogy dan je denkt

Colofon

Versie

1.0, 4 november 2019

Auteurs

Ria Jacobi (Hogeschool Inholland)

Robert Schuwer (Fontys Hogescholen)

Nicolai van der Woert (Radboud UMC)

Het verslag van de pressure cook sessie in hoofdstuk 3 is geschreven door Marjolein van Trigt.

Deelnemers aan de pressure cook sessie waren:

Marjon Baas (Hogeschool Saxion)

Mariska Boer (Hogeschool Utrecht)

Vincent de Boer (Rijksuniversiteit Groningen)

Theo van den Bogaart (Hogeschool Utrecht)

Heleen Hesselink (Hogeschool Saxion)

Ria Jacobi (Hogeschool Inholland)

Michel Jansen (SURFnet)

Gaby Lutgens (Universiteit Maastricht)

Corrie Urlings (Universiteit Maastricht)

Willem van Valkenburg (Technische Universiteit Delft)

Nicolai van der Woert (Radboud UMC)

Deze publicatie is beschikbaar onder een Creative Commons Attribution 4.0 International licentie (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Voorgestelde referentie:

Jacobi, R., Schuwer, R. & van der Woert, N. (2019). Thema-uitgave Open Pedagogy. Er is meer Open Pedagogy dan je denkt! SURF, Nederland.

Afbeelding voorkant: CC0. [Pikwizard](#)

Inhoudsopgave

Colofon	2
1. Inleiding	4
2. Open Educational Practices en Open Pedagogy.....	4
2.1 Open Educational Practices.....	4
2.2 Open Pedagogy.....	5
2.3 Onze keuze	6
3. Er is meer Open Pedagogy dan je denkt.....	9
Casus 1: Onderwijs ontwerpen in stHUBL (Hogeschool Utrecht)	10
Casus 2: Samen met het werkveld leren in een MOOC (Universiteit Maastricht).....	11
Casus 3: Verschillende perspectieven op een opgraving (Saxion).....	12
Casus 4: Een bredere blik op de stad (TU Delft).....	13
Casus 5: Intercultureel mondzorg casuïstiek uitwisselen (Radboud Universiteit).....	13
Kansen en uitdagingen van Open Pedagogy.....	15
4. Conclusies en vervolg	17
4.1 Conclusies.....	17
4.2 Vervolg in 2020.....	18
5. Referenties	20
Bijlage 1. Samenvatting pressure cook sessie	21
Bijlage 2. Raamwerk voor Open Pedagogy	25

1. Inleiding

Hoewel het begrip “Open Pedagogy” al decennia bestaat (Cronin & MacLaren, 2018), werpt de groeiende aandacht voor open leermaterialen een nieuw licht op pedagogiek en didactiek in deze context. Net als het begrip “Open Educational Practices” heeft Open Pedagogy te maken met de onderwijs- en leerprocessen die door “open” krachtiger worden of zelfs zonder een vorm van “open” niet mogelijk zijn.

Er bestaan diverse opvattingen over Open Pedagogy. In deze thema-uitgave willen we een eerste omschrijving van Open Pedagogy geven die docenten concrete handvatten moet bieden voor inspiratie en toepassen ervan in hun eigen onderwijspraktijk. Daarmee verrijkt Open Pedagogy de didactische toolkit van docenten. Om een start te maken voor die didactische toolkit en een beter beeld te krijgen over Open Pedagogy is een pressure cook sessie georganiseerd op 27 september 2019. In deze sessie met experts van zes hoger onderwijsinstellingen zijn in een kort tijdsbestek zoveel mogelijk inzichten over Open Pedagogy vergaard. Dit is gedaan aan de hand van concrete casuïstiek.

Allereerst gaan we in op wat Open Pedagogy is. Daarna volgt een verslag van de pressure cook sessie. Deze thema-uitgave sluit af met conclusies en beschrijft het vervolg op deze activiteiten.

2. Open Educational Practices en Open Pedagogy

2.1 Open Educational Practices

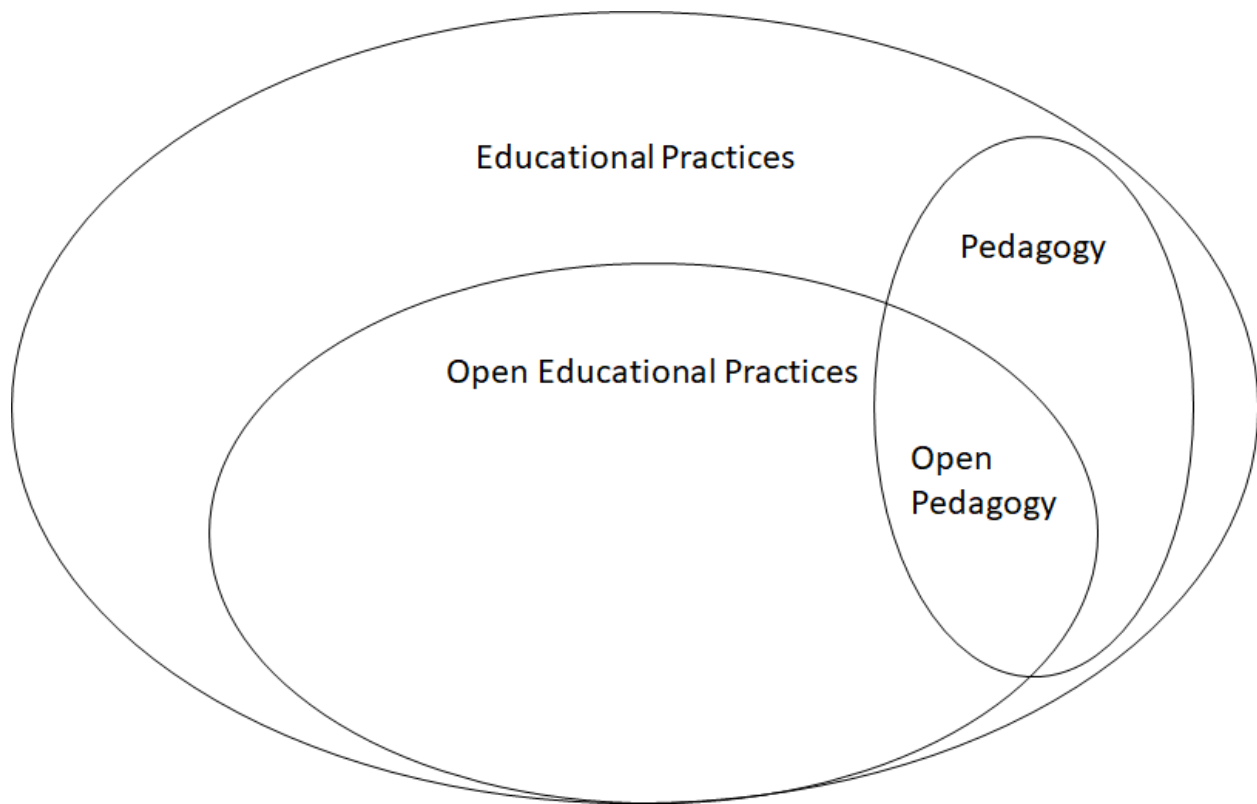
Een aan Open Pedagogy gerelateerd begrip is “Open Educational Practices” (OEP). In (Cronin & MacLaren, 2018) wordt een historische ontwikkeling beschreven van de begrippen Open Educational Practices en Open Pedagogy. Uit die bijdrage halen we de volgende referenties.

In 2009-2011 liep het, deels door de EU gefinancierde, project OPAL. In (Andrade et al, 2011, p. 2) wordt dit project omschreven als “The “**O**pen Educational **Q**uality Initiative” is an international network to promote innovation and better quality in education and training through the use of open educational resources.” In de finale rapportage werd OEP als volgt gedefinieerd (Andrade et al, 2011, p.12) (nadruk aangebracht door de auteurs van deze thema-uitgave):

“OEP are defined as practices which support the (re)use and production of OER through institutional policies, **promote innovative pedagogical models**, and respect and empower learners as coproducers on their lifelong learning path.”

Het begrip wordt daarna in diverse bronnen in meer detail beschreven, maar voor het doel van deze notitie is het voldoende te onderkennen dat “pedagogical models” een onlosmakelijk onderdeel vormen van deze beschrijvingen (zie bijvoorbeeld ook (Beetham et al., 2012);

(Hodgkinson-Williams, 2014)). Deze samenhang tussen (open) educational practices en (open) pedagogy kan worden weergegeven in een Venn-diagram:

De figuur geeft aan dat Open Educational Practices een verbijzondering zijn van Educational Practices. Pedagogy maakt deel uit van een Educational Practice. De pedagogy van een Open Educational Practice wordt dan Open Pedagogy genoemd.

2.2 Open Pedagogy

Allereerst is het van belang even stil te staan bij het begrip Pedagogy. Dit begrip heeft een andere lading in Nederland dan in bijvoorbeeld de UK. Pedagogy is daar een breder begrip dan alleen didactiek. Bij didactiek gaat het specifiek om de Hoe-vraag (werkvormen). Bij Pedagogy gaat het om de uitgangspunten die je als docent inneemt bij de ontwikkeling van studenten (waarom-vraag). Bijvoorbeeld: een docent die 'het leren van student centraal' stelt, hanteert een andere pedagogiek en in de meeste gevallen een andere didactiek dan een docent die 'het leren van kennis centraal' stelt.

Beschrijvingen van karakteristieken van 'Open Pedagogy' zijn gebaseerd op diverse uitgangspunten. Dat maakt het lastig om het begrip 'Open Pedagogy' eenduidig te beschrijven. In het al eerder aangehaalde artikel van Cronin en MacLaren (2018) staan diverse omschrijvingen genoemd voor Open Pedagogy, soms gebaseerd op het noemen van karakteristieken. Uit die omschrijvingen zijn de volgende findings te halen:

- Open Pedagogy is nauw gerelateerd aan student agency: een student is eigenaar van zijn of haar leerproces (leeractiviteiten en leerproducten). Maar ook in een meer klassieke aanpak van onderwijs kunnen leeractiviteiten karakteristieken van Open Pedagogy hebben.
- Open Pedagogy maakt gebruik van open technologieën in de breedste zin van het woord om “de buitenwereld” te verbinden met “de collegezaal”.
- Open Pedagogy biedt meer mogelijkheden wanneer gebruik wordt gemaakt van Open Educational Resources, waarbij de rechten op aanpassing en remixen beschikbaar zijn. Voor David Wiley en John Hilton III kan Open Pedagogy zelfs niet zonder OER. Zij gebruiken daarom het nauwere begrip OER-enabled pedagogy (Wiley & Hilton III, 2018).
- Er is een stroming die Open Pedagogy benadert vanuit het bredere Critical Pedagogy. In (Cronin & MacLaren, 2018, p. 134): “Critical digital pedagogy focuses on the potential of open practices to create dialogue, to deconstruct the teacher-student binary, to bring disparate learning spaces together, and, often, to function as a form of resistance to inequitable power relations within and outside of educational institutions.” Bij deze benadering is een onderwijspraktijk die gebaseerd is op Open Pedagogy te herkennen aan bijvoorbeeld het betrekken van minderheidsgroepen die in een gebruikelijke situatie niet vertegenwoordigd zijn in het onderwijs.

Wat wel steeds naar voren komt bij beschrijvingen van ‘Open Pedagogy’ is studenten uit te nodigen hun bijdragen open te delen. De waarde die studenten creëren of toevoegen aan kennis(objecten) komt daarbij beschikbaar voor anderen. Het kan dan bijvoorbeeld gaan over gecreëerde tekst die door andere studenten verder wordt doorontwikkeld (zij voegen waarde toe). Of open beschikbaar stellen van een geschreven essay of een podcast zodat deze door anderen kunnen worden gelezen of beluisterd in plaats van alleen door de docent. David Wiley noemt dit een renewable assignment (als tegengesteld aan disposable assignment): opdrachten waarbij het resultaat ook waarde heeft voor de buitenwereld (<https://opencontent.org/blog/archives/2975>). In latere publicaties worden dergelijke opdrachten ook wel non-disposable assignments genoemd.

2.3 Onze keuze

Onze indruk uit literatuur, casuïstiek en gesprekken met deskundigen is dat concrete handvatten voor docenten om Open Pedagogy in te zetten in het onderwijs nog niet geformuleerd zijn. Ons doel is daarom Open Pedagogy zodanig te omschrijven dat het concrete handvatten biedt aan docenten. We hebben daarom ervoor gekozen de meer ideologisch bepaalde karakteristieken niet mee te nemen. De reden hiertoe is enerzijds om de toepassing van de omschrijving zo breed mogelijk te houden en anderzijds om te blijven focussen op de concrete handvatten: hoe kun je iets bereiken in plaats van op wat wil je bereiken. We komen daar in hoofdstuk 4 op terug.

Deze keuze leidt tot de volgende omschrijving:

Open Pedagogy is een paraplu van didactische werkvormen waarop één of meer van de volgende karakteristieken van toepassing is:

1. Lerenden werken aan leertaken waarbij de waarde die ze toevoegen open toegankelijk is zodat anderen er toegang toe hebben, dit kunnen delen en opnieuw waarde kunnen toevoegen;
2. Leertaken worden uitgevoerd door lerenden die via open netwerken (inclusief social media) met elkaar verbonden;
3. Via leertaken dragen lerenden bij aan kenniscreatie door aanpassing, hergebruik of combineren van open beschikbare content/kennisobjecten en het open beschikbaar stellen van het resultaat;
4. Bij leertaken wordt gebruik gemaakt van Open Educational Resources en content die beschikbaar is op open netwerken.

Het verschil tussen karakteristiek 1 en karakteristiek 3 is als volgt te interpreteren. Bij karakteristiek 1 laat je in het midden hoe die toegevoegde waarde beschikbaar komt. Dat zou bijvoorbeeld ook door een openbare presentatie kunnen gebeuren. Bij karakteristiek 3 expliciteer je de wijze waarop die toegevoegde waarde beschikbaar komt. In een casus kan karakteristiek 1 dus voorkomen zonder karakteristiek 3; voldoen aan karakteristiek 3 impliceert echter automatisch ook voldoen aan karakteristiek 1.

Vanuit bovenstaande omschrijving van Open Pedagogy is het mogelijk vijf kernvragen te formuleren waarop een docent antwoord zou kunnen zoeken bij het vormgeven, uitwerken en begeleiden van onderwijsleersituaties.

Wat?	<ul style="list-style-type: none"> • De (open) leerstof, (her-) gebruik van OER, wat kan daarmee? • Wat zijn mogelijke open producten van studenten?
Waar?	<ul style="list-style-type: none"> • Waar precies is de werkplek voor open leeractiviteiten, de leeromgeving? • Wat is de plaats en rol van open netwerken voor je onderwijs?
Hoe?	<ul style="list-style-type: none"> • Hoe gebruik je open didactiek en open werkvormen? Hoe (open) is de interactie? • Hoe geef je vorm aan 'student agency'?
(Met) Wie?	<ul style="list-style-type: none"> • Wat zijn de rollen van docent en student in de gewenste uitwerking van Open Pedagogy? • Met wie in de buitenwereld/beroepspraktijk/realiteit maak je verbinding?
Waarom?	<ul style="list-style-type: none"> • Waarom is gebruik van 'open' karakteristieken belangrijk voor je onderwijs? • Is er een meerwaarde die 'open' kan bieden, en die je wilt nastreven?

De vraag is nu of de vier karakteristieken en de vijf docentvragen gebruikt kunnen worden om Open Pedagogy zodanig te belichten dat het concrete handvatten biedt aan docenten. Daarom zijn deze karakteristieken en docentvragen als framework genomen voor een pressure cook

expert sessie. In een middag zijn vijf casuïstieken uit het Nederlandse hoger onderwijs waarin 'Open Pedagogy' wordt gebruikt op deze dimensies doorgelicht.

In het volgende hoofdstuk leest u meer over de casuïstieken en de pressure cook expert meeting. In hoofdstuk 4 volgen de conclusies.

3. Er is meer Open Pedagogy dan je denkt

De pressure cook expert meeting 27 september 2019

Open Pedagogy is een breed begrip dat nogal eens voor verwarring zorgt. Om meer duidelijkheid te scheppen, bracht de Special Interest Group (SIG) Open Education een aantal experts bij elkaar. In een pressure cook sessie probeerden zij concrete kansen en behoeften rondom dit actuele thema te doorgronden. Op welke vragen van de docent is Open Pedagogy een antwoord? Wat kan er door middel van Open Pedagogy worden bereikt dat anders niet mogelijk is?

Op vrijdag 27 september 2019 kwam een aantal experts afkomstig van hogeronderwijsinstellingen bijeen op de Hogeschool Utrecht, op uitnodiging van het kernteam van de SIG Open Education. Aan hen de taak om het onderwerp Open Pedagogy 'droog te koken'. Vijf experts brachten ieder een casus in. In dit hoofdstuk beschrijven we welke kansen Open Pedagogy volgens de experts kan bieden voor studenten en docenten. Ook gaan we in op de uitdagingen van het gebruik van Open Pedagogy in het onderwijs. Met deze uitgave wil de SIG handvatten voor docenten verzamelen, de meerwaarde van Open Pedagogy over het voetlicht brengen en eventuele misverstanden over het onderwerp voor eens en voor altijd de wereld uit helpen.

Geen één-op-één-vertaling mogelijk

Open Pedagogy is om meerdere redenen een moeilijk te vertalen begrip. Pedagogy is geen 'pedagogiek' zoals we dat woord in het Nederlands gebruiken, maar een paraplubegrip voor een groot aantal didactische werkvormen. Maar ook aan het woord 'open' worden verschillende invullingen gegeven. Zowel de gebruikte of geproduceerde leermaterialen als de gebruikte werkvormen bevinden zich ergens op het continuüm van geheel open naar open voor een bepaalde doelgroep.

In de literatuur over Open Pedagogy ligt veel nadruk op het toevoegen van 'waarde', of dat nu gaat om waarde toevoegen aan content, aan de didactische werkvormen of aan het eigen leerpad door de student. Er is daardoor een sterke samenhang met 'student agency': individualisering van het leerproces, leeractiviteiten en/ of leerproducten.

Verder is op de didactische werkvormen altijd één of meer van de volgende karakteristieken van toepassingen:

1. Lerenden werken aan leertaken waarbij de waarde die ze aan de resultaten van die leertaken toevoegen open toegankelijk is, zodat anderen er toegang toe hebben, dit kunnen delen en opnieuw waarde kunnen toevoegen.
2. Leertaken worden uitgevoerd door lerenden die via open netwerken (bijvoorbeeld social media) met elkaar zijn verbonden.
3. Via leertaken dragen lerenden bij aan kenniscreatie door aanpassing, hergebruik of combineren van open beschikbare content/ kennisobjecten en het open beschikbaar stellen van het resultaat.

4. Bij leertaken wordt gebruik gemaakt van Open Educational Resources en content die beschikbaar is op open netwerken.

In zijn inleiding stelt kernteamlid Nicolai van der Woert vast dat de literatuur over Open Pedagogy nog geen antwoord geeft op de vragen die docenten zichzelf stellen: waarom zou ik het gebruiken? Hoe kan ik het toepassen in mijn onderwijs? Wat betekent het voor mijn didactische toolkit? Hoe haal ik hier inspiratie uit? Hoog tijd om aan de hand van een vijftal casussen te ontdekken welke meerwaarde Open Pedagogy voor hen kan bieden.

Casus 1: Onderwijs ontwerpen in stHUbI (Hogeschool Utrecht)

Docenten in opleiding moeten eigenaarschap voelen over hun onderwijs, zegt Mariska Boer, docent en onderwijskundige bij Instituut Archimedes van de Hogeschool Utrecht (HU). Binnen deze lerarenopleiding geeft ze onder meer de cursus onderwijs ontwerpen. In plaats van het blind volgen van een lesmethode, moeten de studenten in staat zijn om het onderwijs aan te passen aan hun eigen leerlingen. Bovendien wordt van ze gevraagd om digitale middelen in te zetten in hun les en daarmee ook om mediawijsheid aan hun leerlingen bij te brengen. Vanuit die behoefte is het platform stHUbI opgericht, waar studenten onderwijs voor hun leerlingen ontwerpen. De naam is een variant op HUbI, de digitale leeromgeving van de HU waarin de docenten hun onderwijs ontwerpen. In de cursus onderwijs ontwerpen, krijgen de studenten de opdracht om één les te maken die moet passen bij de school waar ze werken, en om die les te

geven tijdens hun stage. De studenten worden gestimuleerd om te zoeken naar al beschikbaar materiaal. Alle lessen van medestudenten en hun voorgangers staan in stHUbI. Studenten mogen lessen van anderen klonen en aanpassen. Dat maakt ze inventief, zegt Boer. "De meerwaarde ligt er vooral in dat ze ontdekken hoe ze de omgeving gebruiken om hun onderwijs te personaliseren. Hoe geef je dertig leerlingen les op hun eigen niveau?" Het eindproduct is wat haar betreft minder belangrijk dan de mogelijkheid om spelenderwijs de mogelijkheden van digitaal onderwijs te onderzoeken. De vraag is wel hoe je dat creatieve proces waardeert, stelt ze.

stHUbI is open binnen Archimedes. Ook scholen die lesmaterialen zoeken, kunnen een account aanvragen voor stHUbI. De HU zoekt naar een businessmodel, waarbij gebruik van het platform gratis is, maar waar bijvoorbeeld om een bijdrage wordt gevraagd als scholen méér willen met het materiaal. Idealiter zou stHUbI samen met deze scholen kunnen worden onderhouden. Deze vorm van Open Pedagogy stelt studenten in staat om van en met elkaar te leren. De docentvraag zou kunnen worden geformuleerd als: hoe ontsluiten we beroepsproducten van studenten? Voorheen was een lesontwerp alleen zichtbaar voor de docent van de cursus. Een bijkomend voordeel van deze werkvorm is dat de studenten leren om rekening te houden met auteursrecht. Een wens voor de toekomst is om het werkveld meer te betrekken; op dit moment werken de studenten aan zelfbedachte opdrachten, maar Boer zou liever opdrachten gebruiken die afkomstig zijn van de scholen waar ze stage lopen (de authentieke beroepsopdrachten).

Casus 2: Samen met het werkveld leren in een MOOC (Universiteit Maastricht)

De massive open online course (MOOC) 'Learning Analytics Unraveled' van de Universiteit Maastricht is onderdeel van een master Learning and Development in Organisations. De MOOC wordt zowel gevolgd door studenten van de master als door mensen van buiten de universiteit, bijvoorbeeld uit het werkveld. Ten tijde van de pressure cook sessie is de MOOC nog niet gestart. Deelnemers zullen zelf casuïstiek inbrengen. Onderwijsontwikkelaar Corrie Urlings, die de MOOC samen met programmacoördinator Simon Beausaert maakte, verwacht dat de masterstudenten veel zullen leren van de praktijkvoorbeelden van de andere MOOC-deelnemers. Ze zegt: "Vermoedelijk zijn zij werkzaam in een soortgelijk werkveld als waar onze studenten terecht komen. Voor mij is nog wel een vraag hoe we die diverse profielen optimaal kunnen benutten."

Of de casuïstiek die de lerenden inbrengen ook in een volgende periode beschikbaar is, moet nog worden besloten. Aan een ander karakteristiek van Open Pedagogy wordt voldaan, namelijk dat van open netwerken. Er is een discussieforum, gemodereerd door tutoren. De deelnemers geven peer feedback op elkaars werk.

De vragen van Urlings met betrekking tot de casus leggen een aantal uitdagingen rondom Open Pedagogy bloot. Hoe kun je een effectieve MOOC opzetten die geïntegreerd is in het curriculum voor studenten, maar tegelijk toegankelijk is voor anderen? Hoe haal je voordeel uit de diverse deelnemersprofielen? Hoe bevorder je gezamenlijke kennisdeling? En hoe zet je de opgeleverde producten in de toekomst effectief in?

Leren in een open netwerk met externen kan lastig zijn, vanwege een verschil in motivatie tussen de lerenden. Waar externen deelnemen uit interesse in het onderwerp, krijgen studenten studiepunten voor hun deelname aan de MOOC. Dat kan niveau- en tempoverschillen opleveren. De experts stellen voor om actieve studenten moderator te maken in het forum. Een andere effectieve beloning zijn mogelijk badges voor bijdragen binnen de MOOC. Aangezien de MOOC gaat over het onderwerp learning analytics, is het ook interessant om data te verzamelen binnen de cursus en deze vervolgens ook te gebruiken voor het onderwijs. "Practice what you preach," zegt Willem van Valkenburg, manager Teaching & Learning Services bij de Technische Universiteit Delft. "Wij nemen elke week een feedbackvideo op, gebaseerd op verzamelde data uit onze MOOC's. Daarmee bieden we MOOC-deelnemers extra content aan, op basis van datgene waar ze moeite mee hebben."

Casus 3: Verschillende perspectieven op een opgraving (Saxion)

Ook de minor Archaeology of Conflicts, een samenwerking van een aantal opleidingen archeologie in Nederland, het Verenigd Koninkrijk en Duitsland, moet nog van start gaan op het moment dat de pressure cook sessie plaatsvindt. De minor, die wordt ontwikkeld vanuit een Comeniusbeurs, moet studenten bewust maken van verschillende perspectieven op internationale conflicten. Er is maar een klein percentage studenten archeologie dat internationale ervaring opdoet. De deelnemende opleidingen zochten naar een laagdrempelige manier om de studenten toch meer kennis van internationalisering mee te geven. Marjon Baas, ict- en onderwijsadviseur bij hogeschool Saxion, licht de docentvraag in deze casus toe: hoe geef je het onderwijs zo vorm dat de studenten zich bewust worden van verschillen in internationale perspectieven?

De studenten volgen in hun eigen tijd en tempo open courseware modules, samen met studenten van andere instellingen. Deze content is bruikbaar voor de hele wereld. De modules staan in de leeromgeving van de eigen instellingen, maar ze werken samen in een samenwerkingsomgeving, die alleen beschikbaar is voor de internationale studenten die de minor volgen. Daarna komen ze bijeen op een opgraving van een conflict site, waar ze een week archeologisch onderzoek zullen verrichten. Een voorbeeld van zo'n opgraving is de Halifax crash site in Gelderland, waar tijdens de Tweede Wereldoorlog een Britse bommenwerper werd neergehaald op weg naar Duitsland. Bij de opgraving is sprake van verschillende perspectieven. Liggen er restanten van 'slachtoffers', 'bezitters' of 'helden'? Het antwoord is afhankelijk van wie de opgraving bezoekt.

Het eindproduct van de minor zijn de onderzoeksresultaten van het archeologische onderzoek, plus een reflectie op internationale samenwerking. De methodologie en regelgeving in relatie tot de verschillende perspectieven speelt een belangrijke rol in de reflectie die de student moet opleveren. Dankzij de open werkvorm leren de studenten van en met elkaar en worden ze zich bewust van elkaars visies. "Het alternatief zou zijn dat we bijvoorbeeld een gastspreker uit het buitenland halen," zegt Baas. "Maar lezen of horen over verschillende perspectieven is echt anders dan samenwerken met mensen die er een ander perspectief op na houden."

Saxion kiest voor een generieke opzet: in principe vindt er elk jaar onderzoek plaats op een internationale conflict site. Of de eindproducten ook open ter beschikking worden gesteld, is nog

een discussiepunt. Mogelijk worden de onderzoeksvragen in het jaar erop herhaald en is het daarom onwenselijk dat studenten alvast bij hun voorgangers kunnen 'afkijken'.

Casus 4: Een bredere blik op de stad (TU Delft)

Verschillende perspectieven zijn ook een thema bij de casus van de TU Delft. De MOOC Rethink the City is gericht op lerenden uit de hele wereld. Veel deelnemers zijn afkomstig uit Zuid-Amerika en Afrika, daar waar de uitdagingen met betrekking tot snel groeiende steden het grootst zijn. Bestaande strategieën en methodes uit de Westerse wereld werken hier vaak niet. Voor de campusstudenten van de TU Delft die deelnemen aan de MOOC, is dat een belangrijk inzicht. "Vaak kennen de studenten de theorie en de professionals de praktijk, maar met name in de global south komen theorie en praktijk niet overeen," vertelt Willem van Valkenburg. De studenten kiezen een stad die ze tijdens de cursus willen onderzoeken. Ze mogen zelf weten of ze dat in groepjes doen of zelfstandig. In de tool Sketch Drive leveren ze opdrachten in en geven ze commentaar op elkaars materialen. De eindopdracht is een visueel essay, dat ze van elkaar beoordelen. Door het gebruik van peer feedback krijgen ook studenten die individueel aan de opdracht werken, te maken met verschillende perspectieven. De materialen blijven online beschikbaar, zodat deelnemers aan een nieuwe run van de MOOC erop kunnen doorbouwen. Ze mogen alleen open materiaal gebruiken, al dan niet zelf gemaakt. Door open netwerken is er sprake van meer verbondenheid tussen de lerenden. De Delftse studenten krijgen een breder perspectief op steden dan ze anders hadden gehad, stelt Van Valkenburg. Het materiaal, ook dat van de studenten, is open voor de hele wereld. De TU Delft hanteert een instellingsbrede strategie waarbij zo veel mogelijk open leermaterialen worden gebruikt. Dat heeft ook meerwaarde voor de instelling omdat de eindproducten worden gebruikt voor onderzoek en in de cursus. Daarnaast is het voor de studenten waardevol om te leren hoe ze goede open leermaterialen vinden, al is dit niet gedefinieerd als leerdoel. De MOOC is onderdeel van een blended campusvak. Ook de TU Delft heeft dus te maken met lerenden met verschillende motivaties, die niet altijd in hetzelfde tempo door de MOOC lopen. Gaby Lutgens, onderwijsadviseur bij de Universiteit Maastricht (UM), merkt op dat studenten bij een grotendeels online master van de UM handmatig worden gematcht aan de eerstvolgende die na hen een opdracht inlevert voor peer review. Zo worden ze gekoppeld aan iemand die zich in dezelfde fase bevindt. Met de 10.000 lerenden die de MOOC van de TU Delft jaarlijks volgen, is dat volgens Van Valkenburg geen optie. En automatisch koppelen ondersteunt EdX, het MOOC-platform in kwestie, helaas niet.

Casus 5: Intercultureel mondzorg casuïstiek uitwisselen (Radboud Universiteit)

Bij de Radboud Universiteit (RU) start tandheelkunde in november 2019 met een driejarig grootschalig samenwerkingsproject met drie Chinese en één Noord-Ierse universiteit. De naam is een mondvul: eCampus for Dental Education supporting multidisciplinary Team Learning and evidence based treatment planning (EDEMTEP). Het doel van het project is om de kwaliteit van

de mondzorg te verbeteren door tandheelkunde studenten goed te trainen in het bepalen en toepassen van de beste bewezen effectieve behandelingen en daarbij de behandelcontext en culturele verschillen tussen patiënten mee te nemen. Kennisdeling staat centraal in het project, stelt Nicolai van der Woert, senior beleidsadviseur onderwijsinnovatie bij de Radboudumc Health Academy. In Europa is er veel kennis op het gebied van onderwijsinnovatie en veel aandacht voor de wensen van patiënten. China loopt voorop op het gebied van technologie, maar het staatscurriculum is verouderd en er is weinig aandacht voor de patiëntvraag en -context in combinatie met evidence based treatment planning. Er valt dus veel van elkaar te leren.

De achterliggende docentvraag in deze casus is: welke (open) didactiek en -werkvormen kunnen we gebruiken voor intercultureel samenwerkend leren? Vanuit de eigen locatie werken studenten aan casuïstiek afkomstig uit verschillende culturen, afkomstig van de deelnemende instellingen. Het gaat om een multidisciplinair project, waarin niet alleen tandartsen in opleiding de casuïstiek kunnen gebruiken, maar later ook studenten en zorgverleners afkomstig uit het werkveld van algemene (gezondheids-)zorg. De casuïstiek die de studenten maken, blijft voor hergebruik beschikbaar binnen de gedeelde leeromgeving, de eCampus. Ze gebruiken tevens een combinatie van e-learning, en open leermaterialen zoals patiëntcases en video's met protocollen. Deze content wordt door de docenten samengesteld en aangeboden. Een deel van het project is gericht op docentprofessionalisering en intercultureel samenwerken. Vanwege de cultuurverschillen moeten docenten en studenten van beide werelddelen leren hoe om te gaan met elkaar en met peer-feedback in het en samenwerkend leren. Ook zal er gebruik worden gemaakt van learning analytics voor studieadvies, evaluatie, en onderzoek naar deze onderwijsvorm. Het is de bedoeling dat ook andere dan Chinese en Europese universiteiten op den duur toegang krijgen tot de leeromgeving en dat alumni zich kunnen bijscholen via EDEMTET.

Kansen en uitdagingen van Open Pedagogy

Opvallend is het hoge aantal internationale samenwerkingen dat tijdens de pressure cook sessie aan bod komt. Een duidelijke meerwaarde van Open Pedagogy is het naar binnen halen van de buitenwereld die anders buiten de poorten van de instelling blijft, stellen de experts vast. Andere perspectieven verbreden de blik van de studenten. Nieuwe perspectieven kunnen afkomstig zijn van andere culturen, maar ook van andere opleidingsniveaus, het werkveld of de maatschappij. Professionals kunnen bovendien interessante praktijkcases aandragen. Een grote uitdaging is om de verschillende soorten deelnemers met verschillende motivaties te verbinden, zodat ze niet 'langs elkaar heen' leren. Peer feedback en peer reviews dragen hieraan bij, net als goed gemodererde fora.

Een omgekeerd proces, het naar buiten brengen van onderwijs dat anders binnen de instellingsmuren zou blijven, maakt Open Pedagogy overigens ook mogelijk: studenten krijgen dan bijvoorbeeld de opdracht om een Wikipediapagina te creëren. Het gebruik van sociale media in het onderwijs is sinds de komst van de AVG minder aan de orde, omdat instellingen hun studenten niet mogen verplichten om van sociale media gebruik te maken.

Nieuwe perspectieven hoeven niet per se van ver te komen. "Bij ons valt op dat docenten bij multidisciplinair werken meteen aan andere instellingen denken," merkt Vincent de Boer op. Hij is werkzaam bij de centrale dienst voor Educational Innovation & Research van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG). "Wat je van ver haalt, lijkt altijd het lekkerst. Ik wil ze juist overhalen om dichterbij samen te werken."

Door de besproken casussen bedenken de leden van de SIG dat ze meer voorbeelden binnen de eigen instelling kennen die onder Open Pedagogy vallen. Het hoeft niet altijd groot te zijn en het hoeft niet aan alle karakteristieken te voldoen. "Het gebruik van open netwerken stond niet zo op mijn netvlies als ik aan Open Pedagogy dacht," zegt kernteamlid Theo van den Bogaart van de HU. En Gaby Lutgens: "Je kunt ook een instructievideo laten maken door studenten in plaats van een laboratoriumrapport." Dat zo'n instructievideo daarna kan worden ingezet in een volgende cursus, zien de experts als een belangrijke kans. "Vroeger zag alleen de docent wat je inleverde, nu vindt er een duurzaam, circulair proces plaats," zegt Willem van Valkenburg. "Jouw toets gaat niet verloren." Op deze manier voegt elke student waarde toe aan al dan niet al bestaande studentproducten. Dit kan de studentbetrokkenheid verhogen. Ze maken de toets niet alleen voor het cijfer, want hun eindproducten zijn tevens een startpunt voor een vervolg door volgende studenten.

Er bestaat een spanningsveld tussen het creëren van een veilige leeromgeving waar studenten fouten mogen maken, en het stimuleren van het open delen van de kennis die de studenten opdoen. Hoe zet je de content die de lerenden maken op een weldoordachte en veilige manier in? Voor Open Pedagogy is een goed didactisch concept nodig en adequate begeleiding. Daarbinnen krijgen studenten veel vrijheid en dat maakt het soms ook eng voor zowel docenten als studenten. Studenten hebben voldoende ondersteuning nodig in het omgaan met die vrijheid, zoals bij het maken van keuzes en het selecteren van de juiste materialen. De pressure cook sessie levert weinig voorbeelden op van werkvormen waarin de lerenden zelf open leermaterialen mogen zoeken. Waar Open Pedagogy en gepersonaliseerd leren elkaar raken, liggen zeker kansen die nog niet ten volle worden benut.

4. Conclusies en vervolg

4.1 Conclusies

De vijf cases leveren goede voorbeelden op van de toepassingen van Open Pedagogy. In bijlage 1 zijn de cases en de achterliggende docentvragen samengevat in twee tabellen.

Uit de pressure cook sessie en de beschrijvingen kunnen we de volgende conclusies naar voren halen.

- De gepresenteerde casuïstiek laat zien dat Open Pedagogy veel laagdrempeliger is dan vaak wordt aangenomen en inmiddels al op diverse manieren wordt toegepast in het Nederlandse hoger onderwijs. Het wordt alleen niet altijd benoemd als Open Pedagogy.
- De karakteristieken komen in diverse blends voor. Het vormt een palet waarmee de docent kan spelen.
- In ieder geval is een duidelijke meerwaarde van Open Pedagogy: het naar binnen halen van de buitenwereld die anders buiten de poorten van de instelling blijft; en wat aan kenniscreatie plaatsvindt in de course en als toegevoegde waarde open beschikbaar stellen (te duiden als een non-disposable assignment);
- De inzet van Open Pedagogy versterkt een duurzaam, circulair proces in kenniscreatie. Studenten voegen waarde toe aan, al dan niet al bestaande, studentproducten of beroepsproducten of wetenschappelijke producten e.a..
- Student Agency is in alle cases een belangrijk gegeven welke het onderwijs in grote mate stuurt. Open Pedagogy is sterk hiermee verbonden
- Niet in alle gevallen wordt OER (her)gebruikt, en alleen in sommige gevallen worden onderwijsproducten (volledig) open gepubliceerd. Er is veel meer sprake van een continuüm gesloten-open.
- Ideologische uitgangspunten van de onderwijsinstelling, vanuit het curriculum, of vanuit de leerstofinhoud, en elementen vanuit 'critical pedagogy' spelen wel degelijk een rol van betekenis bij het vormgeven van onderwijs door docenten. Daarom is het belangrijk ook de *waartoe-vraag* van onderwijs te belichten bij het nadenken over toepassingen van Open Pedagogy.

De laatste conclusie verdient nog enige uitwerking. Zoals in hoofdstuk 2 al is opgemerkt heeft de beschrijving van Open Pedagogy het doel handvatten te bieden aan een docent. Daarom zijn de meer ideologisch bepaalde karakteristieken van Open Pedagogy niet meegenomen in de beschrijving. Tijdens de pressure cook sessie viel op dat deze factoren wel degelijk een rol van betekenis spelen bij het vormgeven van onderwijs door docenten. Deze karakteristieken sluiten veel meer aan op de persoonlijke waarden en overtuigingen waarop een docent zijn of haar onderwijs baseert. Bij de detaillering van de docentvraag zou dat de **waartoe-vraag** kunnen worden genoemd. In feite ontstaan zo twee klassen van karakteristieken voor Open Pedagogy:

- doelen die een docent wil bereiken met zijn of haar onderwijs, gebaseerd op persoonlijke waarden en overtuigingen (de pedagogie) en
- middelen om die doelen te realiseren (veelal didactische werkvormen), eventueel aansluitend aan de collectieve waarden en normen van de onderwijsinstelling c.q. uitgangspunten van het curriculum.

Het is daarom belangrijk ook de *waartoe vraag* te belichten bij het vormgeven van onderwijs waarin Open Pedagogie een rol speelt en deze vraag toe te voegen aan de tabel met docentvragen die in hoofdstuk 2 is gepresenteerd. In bijlage 2 staan de karakteristieken en de tabel met docentvragen weergegeven.

Wanneer de casussen uit hoofdstuk 3 bekeken worden blijken concluderen we dat ze alle in meer of mindere mate voldoen aan alle karakteristieken die in hoofdstuk 1 zijn beschreven. Dat roept de vragen op:

1. Zijn er meer karakteristieken die ook een concreet handvat bieden aan docenten?
2. Zijn er ook cases die niet aan alle karakteristieken voldoen?

Beantwoorden van vraag 1 is een studie op zich (pakken we op in 2020; zie verderop). Bij vraag 2 zou de volgende casus te bedenken zijn (geïnspireerd door (Rutkowski et al, 2002)). Een cursus Software Management wordt gelijktijdig op een universiteit in Nederland en in Hong Kong gegeven, gebaseerd op hetzelfde commercieel verkrijgbare boek. Er worden virtuele groepjes studenten gevormd, waarbij in ieder groepje zowel studenten uit Nederland als uit Hong Kong zitten. Ieder groepje krijgt de opdracht om, op basis van een onderwerp uit het boek, een open toegankelijke website te maken waarin een vergelijking staat tussen hoe dit onderwerp in Nederland en in Hong Kong wordt opgepakt in de praktijk. Deze casus voldoet niet per se aan karakteristiek 4: het onderliggende studiemateriaal is een gesloten boek en bij de uitvoering van de opdracht zijn ze niet gebonden aan bestudering van meer literatuur (ze zouden bv. hun eindproduct kunnen baseren op interviews met software managers uit de praktijk). Wanneer het onderliggende studiemateriaal wel open beschikbaar zou zijn, zou dat hun website rijker kunnen maken: citaten uit het materiaal kunnen dan toegevoegd worden, ook als het een omvang heeft die groter is dan volgens citaatrecht is toegestaan.

4.2 Vervolg in 2020

Het uiteindelijke doel is te komen tot een instrument waarmee docenten vanuit hun docentvraag gewezen worden op casussen die als inspiratie kunnen dienen om hun vraag in een onderwijsontwerp te realiseren gebruikmakend van open componenten. Om dit doel te realiseren zullen in 2020 de volgende activiteiten worden ontplooid door de SIG Open Education en het Versnellingsplan:

- Verzamelen van meer casussen, zowel uit het Nederlands hoger onderwijs als uit andere delen van de wereld. Casussen van elders uit de wereld zijn bijvoorbeeld te vinden op <http://researchguides.austincc.edu/oer/openped> en in het Open Pedagogy Notebook (<http://openpedagogy.org/>).
- De casussen koppelen aan het raamwerk voor open pedagogie uit bijlage 2: de vier karakteristieken en zes docentvragen.
- Analyseren of er uit die beschrijvingen karakteristieken te halen zijn die aan de vier karakteristieken uit hoofdstuk 1 kunnen worden toegevoegd.
- Realiseren van een (web)instrument waarmee een docent vanuit zijn of haar docentvraag naar specifieke casussen wordt geleid die hij of zij als inspiratie kan gebruiken.

5. Referenties

- Andrade, A., Ehlers, U.-D., Caine, A., Carneiro, R., Conole, G., Kairamo, A.-K., ..., Holmberg, C. (2011). *Beyond OER: Shifting focus to open educational practices*. Open Education Quality Initiative. Retrieved from <https://oerknowledgecloud.org/sites/oerknowledgecloud.org/files/OPAL2011.pdf>
- Beetham, H., Falconer, I., McGill, L., & Littlejohn, A. (2012). *Open practices: Briefing paper*. JISC. Retrieved from <https://oersynth.pbworks.com/w/file/fetch/58444186/Open%20Practices%20briefing%20paper.pdf>
- Cronin, C., & MacLaren, I. (2018). Conceptualising OEP: A review of theoretical and empirical literature in Open Educational Practices. *Open Praxis*, 10(2), 127-143. doi:<http://dx.doi.org/10.5944/openpraxis.10.2.825>
- Hodgkinson-Williams, C. (2014). Degrees of ease: Adoption of OER, open textbooks and MOOCs in the Global South. In *2nd Regional Symposium on Open Educational Resources: Beyond Advocacy, Research and Policy*. Penang, Malaysia. Retrieved from <https://open.uct.ac.za/han-dle/11427/1188>
- Rutkowski, A. F., Vogel, D. R., Bemelmans, T. M. A., & Genuchten, van, M. J. I. M. (2002). Group support systems and virtual collaboration: the HKNET project. *Group Decision and Negotiation*, 11(2), 101-125. DOI: 10.1023/A:1015273727476
- Wiley, D., & Hilton III, J. L. (2018). Defining OER-Enabled Pedagogy. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 19(4). <https://doi.org/10.19173/irrodl.v19i4.3601>

Bijlage 1. Samenvatting pressure cook sessie

De volgende tabel geeft een korte samenvatting van de cases, naar de karakteristieken die we in hoofdstuk 2 als kenmerkend voor open pedagogie hebben omschreven. Onderstaande tabel geeft het resultaat van die analyse.

Karakteristieken	Toegevoegde waarde studenten open toegankelijk	Sociale netwerken	Mixen en combineren OER en open beschikbaar stellen	OER gebruik
HU Platform lesmodules maken door studenten voor scholen in stHUBle	Eigenaarschap inhoud en didactiek. Elkaar inspireren met goede voorbeelden. Van en met elkaar leren. Waarde toevoegen aan materialen (voortbouwen)	Platform stHUBle. Samenwerking instituut, scholen, werkveld	Studenten maken een les met (mixen, gebruiken) leermaterialen voor de school waar ze les geven. Hiervoor mixen, gebruiken, maken ze leermaterialen. Alle materialen open beschikbaar stellen (voor het voortgezet onderwijs; voor mede-student)	Intern platform voor delen van eigen onderwijsontwerpen of materialen. Iedereen kan de lessen downloaden.
UM MOOC 'Learning Analytics Unraveled'	Eigen casus inbrengen en verder brengen. Kennisuitwisseling: link met praktijk; up-to-date houden van onderwijs.	Discussie over casuïstiek uit de praktijk. Hierdoor: versterken, verbinden, beroepspraktijk met onderwijs en onderzoek.	Open stellen van de materialen is nog een discussie.	Open Mooc embedded in module.

Karakteristieken	Toegevoegde waarde studenten open toegankelijk	Sociale netwerken	Mixen en combineren OER en open beschikbaar stellen	OER gebruik
Saxion Internationale online minor Archaeology of Conflicts	Kennisuitwisseling: link met praktijk.	Online elkaar leren kennen en ontmoeten bij opgravingen. Samenwerken via netwerken. Reflecteren op de diverse deelnemers-perspectieven	Zelf kiezen of ze eigen producten open stellen (is nog discussie).	Online modules is open course ware. Nog discussie over of en hoe eindproducten van studenten worden gedeeld en hergebruikt.
TUD MOOC Rethink the City	Deelnemers bouwen verder aan gemaakte cases; een mix van studenten en professionals die problemen in steden oplossen. Alle deelnemers bouwen (steeds) verder aan ingebrachte opgestelde cases	Internationale community die samen, vanuit verschillende perspectieven, werkt aan bewustwording van problemen en aanpakken elders.	inzet van Sketchdrive: materialen plaatsen en van elkaar becommentariëren: doorbouwen en vernieuwen	Hergebruik alle materialen en te geproduceerde materialen in de MOOC. Al het materiaal van de MOOC is open
Radboud Internationale online cursus EDEMTET (tandheelkunde)	Verbinden verschillende internationale expertises. Capaciteit. Omgaan met culturele verschillen.	Intercultureel samen leren. Van elkaar leren: aandacht voor sociale aspect en de impact van interventies.	Uitwisselen interculturele statistiek. Gemixte casuïstiek; kennisverrijking en bestuiving. Literatuur en cases. Eindproducten hergebruiken in andere Chinese en Europese universiteiten.	OER gebruik: video en cases.

Ieder van die cases startte vanuit een docentvraag. We hebben vijf kernvragen daarbij geformuleerd (hoofdstuk 2) waarop een docent antwoord zou kunnen zoeken bij het vormgeven, uitwerken en begeleiden van onderwijsleersituaties. Onderstaande tabel geeft het resultaat van die analyse.

Kernvragen	Wat OP?	Waarom OP?	Hoe OP?	(met) Wie OP?	Waar OP?
HU Hoe ontsluiten we de beroepsproducten van studenten?	Maken van online modules door HBO-studenten voor VO; alle content te delen	Modern digitaal onderwijs in VO; didactische inzet ICT in VO door studenten in HBO; van en met elkaar leren door materiaal te ontwikkelen	Studenten van de lerarenopleiding ontwerpen onderwijs voor leerlingen VO. Stimuleren zoeken naar reeds ontwikkelt materiaal en dit hergebruiken, mixen en delen.	Studenten lerarenopleiding met docenten VO + toekomstige IIn.	HU+school; online platform stHUBle Waar je werkt en online; leerplek, waar studenten onderling actief zijn.
UM Hoe leren van elkaars praktijk?	MOOC over Learning Analytics; meebrengen van casuïstiek en daarop reflecteren en ervan leren	Sociaal leren: leren van elkaars kennis en ervaring om daarvan te leren	Online sociaal leren LA leren en toepassen in eigen praktijk en feedback geven op elkaars praktijk	Studenten; externen; gekoppeld aan werkveld	MOOC; toepassen geleerde in eigen werkveld
Saxion Hoe online elkaar leren kennen en ontmoeten bij opgravingen.	Internationale minor (Open course ware) Archeologie	Bewustwording van verschillende perspectieven en visies tav internationale conflicten	Samenwerken in online netwerken (gezamenlijke leeromgeving); content delen; reflecteren op elkaars praktijk en visie	Internationale studenten	Deels online, deels binnen eigen opleiding + f2f op eigen opgravingsterrein.

Kernvragen	Wat OP?	Waarom OP?	Hoe OP?	(met) Wie OP?	Waar OP?
<p>TUD</p> <p>Hoe leren we van elkaars perspectieven?</p>	<p>Aanvulling op Westerse strategieën op problemen in andere context. Studenten maken een virtual essay.</p>	<p>Verbinding onderwijs en maatschappelijke uitdagingen.</p> <p>Breder perspectief op de wereld bevorderen en ondersteunen.</p>	<p>Zelf case bedenken (stadsprobleem)</p> <p>Individueel of in groep; peer review</p>	<p>Lerende uit de hele wereld; vooral focus op de Global South;</p> <p>Studenten meer theorie en professionele werkelijkheid</p> <p>Phd researchers</p>	<p>Online</p> <p>Sketchdrive: open</p>
<p>Radboud</p> <p>Hoe kunnen we elkaars kennis optimaal benutten?</p>	<p>Samenwerkingsproject multicultureel: China-Nederland-Ierland. Uitwisselen met Chinese studenten. Online cursus.</p>	<p>Kennisdeling. Verrijken lokaal curriculum. Oplossen capaciteitsprobleem; leren van diverse perspectieven; materialen beschikbaar krijgen en erop voortbouwen</p>	<p>Interculturele casuïstiek behandelen: leren van elkaar (curriculum). China > technische inbreng; NL>omgang patiënt</p> <p>Aandacht voor individuele in de groep (vertrouwen, inzet); open werkvormen voor intercultureel samenwerkend leren</p>	<p>WO +HBO (+MBO)</p> <p>Lerenden en onderzoekers</p>	<p>eCampus; online leeromgeving; multidisciplinair onderwijs</p>

Bijlage 2. Raamwerk voor Open Pedagogy

In deze thema-uitgave is een opvatting over Open Pedagogy gepresenteerd bestaande uit een omschrijving met vier karakteristieken en zes docentvragen.

Omschrijving Open Pedagogy

Open Pedagogy is een paraplu van didactische werkvormen waarop één of meer van de volgende karakteristieken van toepassing is:

1. Lerenden werken aan leertaken waarbij de waarde die ze toevoegen open toegankelijk is zodat anderen er toegang toe hebben, dit kunnen delen en opnieuw waarde kunnen toevoegen;
2. Leertaken worden uitgevoerd door lerenden die via open netwerken (inclusief social media) met elkaar verbonden;
3. Via leertaken dragen lerenden bij aan kenniscreatie door aanpassing, hergebruik of combineren van open beschikbare content/kennisobjecten en het open beschikbaar stellen van het resultaat;
4. Bij leertaken wordt gebruik gemaakt van Open Educational Resources en content die beschikbaar is op open netwerken.

Docentvragen waarop een werkvorm gebaseerd op Open Pedagogy kan worden gebouwd:

Wat?	<ul style="list-style-type: none">• De (open) leerstof, (her-) gebruik van OER, wat kan daarmee?• Wat zijn mogelijke open producten van studenten?
Waar?	<ul style="list-style-type: none">• Waar precies is de werkplek voor open leeractiviteiten, de leeromgeving?• Wat is de plaats en rol van open netwerken voor je onderwijs?
Hoe?	<ul style="list-style-type: none">• Hoe gebruik je open didactiek en open werkvormen? Hoe (open) is de interactie?• Hoe geef je vorm aan 'student agency'?
(Met) Wie?	<ul style="list-style-type: none">• Wat zijn de rollen van docent en student in de gewenste uitwerking van Open Pedagogy?• Met wie in de buitenwereld/beroepspraktijk/realiteit maak je verbinding?
Waarom?	<ul style="list-style-type: none">• Waarom is gebruik van 'open' karakteristieken belangrijk voor je onderwijs?• Is er een meerwaarde die 'open' kan bieden, en die je wilt nastreven?
Waartoe?	<ul style="list-style-type: none">• Zijn er waarden en overtuigingen in het curriculum die terug moeten komen in het onderwijs?• Is het van belang open elementen vanuit 'Critical Pedagogy' te gebruiken?

